

P r i k a z i i o s v r t i

Peter NEUNER - Paul MICHAEL ZULEHNER, *Dodi kraljevstvo tvoje. Praktična ekleziologija*, Ex Libris, Rijeka, 2015., 270 str.

Dvojica umirovljenih profesora s njemačkoga govornog područja, Peter Neuner, dogmatičar iz Münchena, i Paul Michael Zulehner, pastoralist iz Beča, objavili su 2013. godine knjigu *Dodi kraljevstvo tvoje*, s podnaslovom *Praktična ekleziologija*, koja je 2015. godine prevedena na hrvatski jezik. Knjiga je nastala na temelju predavanja, koja su autori održali u Pekingu na fakultetu Nacionalnoga svećeničkog sjemeništa Katoličke Crkve u Kini. Zbog narušenih odnosa kineskih vlasti i Vatikana, odnosno zbog društvenih pritisaka i potiskivanja Katolička Crkva u Kini proživljava određeni rascjep na javnu, službeno priznatu i podzemnu Crkvu. Autorima je bio dodatni izazov jer su predavanjima nazočila oba krila Crkve u Kini. Nametnula su im se mnoga ekleziološka pitanja praktične važnosti koja se odnose na jedinstvo Crkve. Iskusni teološki dvojac nije prvotno pretendirao dati odgovor na postojeća pitanja u Kini, nego su nastojali predočiti tijek inkulturacije u zapadnoj Crkvi, srastanje kulture i biblijske poruke u novu sintezu te njihovu životvornost i način kako teologija u zapadnim zemljama danas razvija takvu sintezu da se poruka navijesti vjerno izvoru i prikladno okolnostima. Svjesni da u ekleziologiji teologija postaje praktična i zorna, naslov su knjizi dali na temelju molbe iz Očenaša, jer Crkva izvire iz Isusove poruke o Božjemu kraljevstvu te je uvijek upućena na taj izvor. Jer s jedne je strane zadaća teologije upozoravati na uredbе koje potiskuju Isusovu poruku, a s druge je strane Crkva pozvana naviještati kršćansku nadu i pokušati konkretizirati nešto od onoga što znači Božje kraljevstvo.

Knjiga se sastoji od tri dijela. U uvertiri autori reinterpretiraju mit o Orfeju i Euridiki ističući da je iz perspektive evanđelja Krist svojevrsni Orfej, a Euridika čovječanstvo, za kojim Krist ide do krajnje točke, do smrti. U toj drami, koju teologija naziva 'povijest spasenja', Crkva ima važnu, ali relativnu ulogu, tj. ona je lira-sredstvo u ruci Krista-Orfeja. Crkva je od Boga i Krist svira na njoj, ali glazbu ne stvara Crkva, nego božanski umjetnik. Pjesmu, koja odzvanja

s Crkve-lire, dakle, svira uskrslu Krist, pjeva je Euridika-čovječanstvo, a Krist Euridiku izvodi iz vlasti smrti u prostor ljubavi. U toj alegorezi Crkva je upućena na Božje djelovanje u sviraču Kristu i na svijet, čovječanstvo, koje njegova pjesma treba voditi u život. O toj upućenosti govori Drugi vatikanski sabor u svojim spisima, čiji duh autori vješto i svrsishodno protežu kroz sadržaj cijele knjige. Premda je u središtu kršćanske poruke Bog i cjelokupno čovječanstvo, ipak je u ovoj 'praktičnoj ekleziologiji', koja se razvija na sjecištu sustavne i pastoralne teologije, Crkva u središtu. No autori ističu da glavna stvar kršćanstva nije Crkva, nego spasenje cjelokupnoga čovječanstva i svijeta.

U tomu je kontekstu sadržaj knjige, koji se odnosi na Crkvu, smješten u veliku povijest Boga s čovječanstvom i svijetom. Ističu da je prema Novomu zavjetu ova povijest Boga sa svijetom ušla u svoju posljednju fazu, u kojoj se radi, ne tek o teoriji evolucije, nego o vjerničkomu gledanju našega doba kao 'vremena spasenja'. Pri tomu teorija evolucije i teologija ne moraju biti nerješivo proturječne, pa se pozivaju na Teilharda de Chardina, koji je nastojao uskladiti gledište evolucije i kreacionizma, ističući da se razvoj ulijeva u točku Omega, tj. radi se o dovršenju svijeta s dubokim sjedinjenjem i istodobnim diferenciranjem. Budući da na ta pitanja religije daju svoje odgovore, autori uočavaju da je svjetonazorska šarolikost veliki izazov za teologiju. Jer ljudi očekuju od različitih religija odgovore o skrivenim zagonetkama ljudske egzistencije, kao npr.: Što je čovjek, što je smisao i cilj života? Koji je put do sreće, što je patnja, smrt, sud? Odakle smo došli i kamo idemo? Autori, na tragu saborsko-ga pronalaska odgovora, u ovoj knjizi predočuju svoja razmišljanja.

Nakon smjerokazne uvertire u prvomu dijelu predložene praktične ekleziologije predočuju Crkvu u povijesti spasenja. U tom se dijelu sustavno i empirijski promišlja o ulozi Crkve te o njezinu obliku i djelovanju u okviru teologije spasenja. S teološkog aspekta razmišljaju o Božjemu hodu s njegovim stvorenjem i u tomu s čovječanstvom. S jedne strane ističu svijetle strane, tj. 'baštinjeni spas', a s druge tamne strane, tj. 'baštinjenu krivnju', jer se istodobno radi o povijesti spasenja i propasti. Tema čovjekova spasenja odnosi se na oblik i način crkvenoga rada, u ovisnosti o tome odgovara li se na to pitanje optimistično ili pesimistično. Uz pesimističan pristup veže se slika Crkve prema kojoj se spašavaju malobrojni koji po krštenju pripadaju Crkvi te su u svomu životu ostali vjerni tom zahtjevu, dok optimističan pogled govori o nadi u Božje spasenje svih. Oba gledišta nalaze se u crkvenoj tradiciji, no autori, u saborskoj perspektivi, daju veliki prostor spasenjsko-optimističnoj ekleziologiji. Obrazla-

žući povijesni pristup teologiji spasenja, nadu u spasenje temelje u uskrsnuću Isusa Krista, tvrdeći da se radi o sudbonosnomu značenju za poziv i zadaću Crkve, za njezin navještaj, pastoralni način rada i društveni oblik, predočujući ekskluzivnu, inkluzivnu i pluralističku sliku Crkve.

U drugom dijelu kroz povijesna i sustavna razmišljanja autori obrađuju temeljna pitanja suvremene ekleziologije, predočavajući iskustva koja prožimaju Crkvu, ujedno nudeći nove mogućnosti u stvarnom oblikovanju crkvenoga rada. Prvotno valoriziraju biblijske crkvene postavke kroz odnos Isusa i Crkve na temelju evanđelja, Pavlovih i drugih spisa. Potom prezentiraju neke oblike i slike Crkve da bi sažeto opisali Crkvu prema izričajima Vjerovanja, tj. kroz jedinstvo, svetost, katolicitet i apostolstvo. Bit Crkve se ne mijenja, ali se način crkvenog rada u skladu s društveno-kulturnim okolnostima uvijek obnavlja. Autori upravo taj vid i smisao inkulturacije dubinski promatraju, ističući vjerodostojnost Crkve evanđeoskoj poruci i svom poslanju. Na tragu konkretnih pretresanja skiciraju povijest Crkve u crkvama te nauk i učinke Drugoga vatikanskog sabora o Crkvi kao otajstvu i narodu Božjemu te saborski odraz na pastoralnu svijest i rad. Poprilično prostora posvećuju različitim službama i staležima u posebnomu služenju Crkvi. Raščlanjuju biskupsku, papinsku, svećeničku i đakonsku službu te službe pastoralnih referenata i referentica u zajednici. Budući da Crkvu promatraju u duhu Sabora, neizostavno analiziraju i produbljuju poslanje vjernika laika u Crkvi te odnos laika i klera, kako prije tako i poslije Sabora.

Autori se u trećemu dijelu ne zadržavaju na egzegetskomu tematiziranju, nego se sustavno upuštaju u teme praktične ekleziologije, odnosno, kako oni vele, *ekleziogeneze*, u kojoj je riječ o izgradnji Crkve i njezinih zajednica. Radi se o sadržaju teološko-pastoralne naravi, pa pozornost posvećuju temama kao što su sinodalna vizija i pastoralne strukture te na kraju predočuju određenu pastoralnu perspektivu jer drže da je zadaća pastoralne teologije poput stražara u noći pitati se dokle je noć odmakla. Nastoje odgovoriti na pitanja kako Crkva u suvremenim kulturama, otkrivajući znakove vremena, može praktično dobro ispuniti svoje poslanje i kako se priprema za razborit razvitak svoga rada. Nadilazeći tradicionalni oblik pastoralna, smatraju da je za uspješnost Crkve danas (*kairos*) nužna usmjerujuća i motivirajuća sinodalna vizija. Vizija je Božji dar Crkvi, jer samo zajedničkim sudjelovanjem i nastojanjem treba stvoriti konkretnu, osobito župnu viziju, koja bi bila prihvatljiva makar većini zajednice. Odvažno potiču stvaranje pastoralnih projekata razrađujući svoja shvaćanja crkvenoga planiranja. U govoru

o zajednici osobito analiziraju razne oblike župe te se često vraćaju na jedinstvo s Bogom i zajedništvo u zajednici, odnosno isprepleću mistiku, koinoniju i dijakoniju. Bave se pitanjem pastoralne mistagogije, eklezioogeneze odozdo, važnosti participacije i stila upravljanja te pastoralnih konflikata. Govoreći o bitnosti unutarcrkvenih i međucrkvenih struktura, uočavaju potrebu njihove temeljite reforme i preustroja, s nakanom da Crkva pastoralno što učinkovitije udovolji svomu poslanju hoda ovim svijetom. U teološko-pastoralnu viziju uključuju Božje milosrđe te ističu da se zajednica formira snagom Božje riječi, služenjem i sakramentima, osobito euharistijom. U tom kontekstu napominju da je kod Isusa Krista Božje milosrđe u središtu njegova navještaja, međutim, s manjkavom teološko-pastoralnom kritičkom prosudbom olako sugeriraju primanje sakramenata pokore i euharistije rastavljenima i civilno ponovno vjenčanima. Božje milosrđe prvotno povezuju uz propali brak i pozivajući se na Pravoslavnu crkvu, koja dopušta 'drugo vjenčanje' i na neke katoličke teologe te u subjektivnoj interpretaciji pobudnice *Familiaris consortio* bez izravnoga iznošenja cjelovitoga crkvenog nauka o toj temi tvrde da se u "Katoličkoj crkvi naprotiv zalaže za to da se rastavljenima, koji su (civilno) ponovo vjenčani, dopusti primanje sakramenata pokore i euharistije" (str. 250.). No, autori Crkvu ne vide kao neku izdvojenu zbilju, nego kao stvarnost koja je upućena na kulturu i vrijeme, društvo i druge religije.

Knjigu *Dodi kraljevstvo tvoje*, satkanu od tri dijela, treba čitati i promatrati kao cjelinu, jer s teološko-pastoralnoga aspekta misaono, sadržajno i metodološki u sebi sadrži susljednu zakonitost. Stoga, ova knjiga, kao plod životnoga iskustva i znanja eminentnih teoloških autora, a koja u sebi krije zaokruženu pastoralnu viziju i mnoštvo korisnih pastoralnih poticaja, čitatelja ne ostavlja ravnodušnim, nego potiče na razmišljanje i djelovanje, otvarajući nove spoznaje i vidike pastoralnoga rada.

Alojzije Čondić